

УДК 332.1

В. В. Силкін,

здобувач кафедри міжнародної економіки, Кримський економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

ЕКОНОМІЧНЕ ПІДРУНТЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано основи існуючої системи державного регулювання ПЕК країни. Виявлено основні трансформаційні процеси в системі державного регулювання ПЕК країни, що проходили на сучасному етапі розвитку. Сформовано комплексну модель державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів.

Ключові слова: паливно-енергетичний комплекс (ПЕК), система державного регулювання, трансформаційні процеси, модель державного регулювання розвитку ПЕК, економічні фактори впливу.

In the article the foundations of the existing system of state regulation of fuel and energy complex of the country are analyzed. The basic transformation processes in the system of state regulation of fuel and energy complex of the country, held at the present stage of development, are revealed. A comprehensive model of state regulation of fuel and energy complex of the country and its regions is formed.

Keywords: fuel and energy complex (FEC), the system of state regulation, transformation processes, the model of state regulation of development of fuel and energy complex, economic impacts.

Вступ. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) України, будучи одним з базових міжгалузевих господарських комплексів країни, відіграє стратегічно важливу роль в системі забезпечення соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Інтенсифікація промислового виробництва, його значна енергоємність та зростання енергозброєності праці створює певне економічне підґрунтя для розвитку ПЕК та вимагає здійснення заходів з державного регулювання його функціонування та активізації процесів його реструктуризації.

Розвиток паливно-енергетичного комплексу регіонів країни залежить від дієвості органів державного регулювання діяльності його суб'єктів, ефективності механізмів державного регулювання (економічних, фінансових, адміністративних та ін.), що діють наряду з ринковими та доповнюють їх. Тому питання аналізу та оцінки системи державного регулювання ПЕК України, що склалася в умовах трансформації економіки країни та її регіонів, є вкрай актуальними.

Постановка проблеми. Виникнення можливості більш стрімкого розвитку інтеграційних процесів в сфері ПЕК України з країнами – її стратегічними партнерами тільки посилюють зацікавленість до піднятого кола питань як зі сторони науковців, так і державних управлінців. Та, незважаючи на це, проблема паливно-енергетичного забезпечення суб'єктів господарювання та населення в Україні, а також визначення її ролі та значення у міжнародних економічних відносинах з іншими країнами протягом тривалого часу стала наріжним каменем багатьох дискусій.

Питання державного регулювання та управління ПЕК періодично вивчаються та обговорюються вітчизняними фахівцями і науковцями з цієї проблематики, а саме такими: І. Галюк, О. Мацькевич [3], О. Гізатуліна [4], О. Дейнека [7], Ф. Елдауді [8], С. Єрмілов [9], Л. Мірошніченко [18], А. Новицький [19], А. Оніпко, Б. Коробко [20], О. Ставицька [22] та ін.

Дослідженням тенденцій, проблем і перспектив розвитку ПЕК України та її регіонів, встановленням факторів впливу на трансформаційні процеси в його галузево-функціональній структурі та структурі за формами власності займалися: І. Андрієвський [1], Т. Безега [2], В. Голюк [6], Б. Коробко [16], Т. Тишук, Ю. Харазішвілі, О. Іванов, Я. Жаліло [23], Д. Турченко [24], І. Чукаєва [25], А. Шевцов, М. Земляний [26], Ю. Ященко [27] та інші.

На державному рівні концептуальні аспекти стану та розвитку ПЕК України закладено в Концепції державної енергетичної політики України на період до 2020 року [15], а також в програмі реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», поданій Комітетом з економічних реформ при Президентові України [13]. Проте питання дослідження економічних факторів впливу, що спонукали до здійснення трансформації системи державного регулювання ПЕК з урахуванням нових стратегічних векторів розвитку національної економіки й досі залишаються відкритими. Це вимагає дотримання комплексного підходу щодо вивчення означеного кола питань.

Метою статті є дослідження сучасної системи державного регулювання паливно-енергетичного комплексу регіонів України, її основних трансформаційних процесів. Задля досягнення встановленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

- проаналізувати основи існуючої системи державного регулювання ПЕК країни, її функціонально-правову складову;
- виявити основні трансформаційні процеси в системі державного регулювання ПЕК країни та встановити економічні фактори впливу;
- сформувати комплексну модель державного регулювання розвитку ПЕК країни з урахуванням сучасних умов його розвитку.

Результати досліджень. Формування основ існуючої системи державного регулювання паливно-енергетичного комплексу країни та її розвиток відбувався досить тривалий час в умовах функціонування адміністративно-командної економіки держави. В результаті такого централізованого підходу до управління економікою система державного регулювання паливно-енергетичного комплексу функціонувала в обмежених суб'єктно-об'єктними категоріями рамках.

Період розвитку перехідних процесів позначився втратою держави контролю над активами в енергетичній сфері, відтоком професійних кадрів і зниженням рівня науково-технічного забезпечення галузей ПЕК країни [18]. В ринкових умовах господарювання такий централізований підхід є недосконалим та неприйнятним, що позначився формуванням ряду проблем та зумовило виникнення процесів реструктуризації в системі управління ПЕК та державного регулювання діяльності його суб'єктів.

В сучасних умовах господарювання реструктуризація ПЕК України та її регіонів повинна проходити з урахуванням проблем та перспектив його розвитку. Так, на думку Б. Коробко модернізацію ПЕК країни слід здійснювати «на базі поновлюваних та інших альтернативних джерел енергії» [16, с. 23], що дозволить перейти від екстенсивного до інтенсивного розвитку ПЕК та вирішити ряд проблем.

Ряд авторів виділяють певне коло питань проблемного характеру розвитку ПЕК країни та його галузево-функціональних складових. Проте на загальнодержавному рівні в програмі реформ встановлено, що основними проблемами розвитку ПЕК є такі [13, с. 57-65]:

- моральний і фізичний знос основних фондів внаслідок браку державних коштів, непривабливості галузей для приватних інвестицій;
- низька ефективність виробництва й передачі електроенергії, висока собівартість вугілля, низька якість нафтопереробки;
- критичний фінансово-економічний стан теплових генеруючих компаній і енергорозподільчих компаній, велика заборгованість між суб'єктами енергоринку;
- висока залежність від імпорту нафти й газу при низькому рівні власного видобутку;

- велике навантаження на державний бюджет через субсидії на підтримку збиткового виробництва й затягування процесу закриття непрацюючих шахт, критичний фінансовий стан НАК «Нафтогаз України»;

- залежність зайнятості населення в певних регіонах від роботи шахт.

Таким чином, вказані проблеми розвитку ПЕК України та її регіонів безпосередньо пов'язані з чинниками впливу внутрішньоекономічного характеру. Так, І.Б. Галюк, О.Ю. Мацькевич встановили, що такими факторами є [3, с. 462]: природно-ресурсний потенціал, рівень переробки сировини на підприємствах комплексу та рівень їхньої завантаженості, рівень зношеності основних фондів наряду з рівнем прогресивності техніки і технологій, гнучкість і чутливість до нововведень, можливості диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання та нарощування обсягів видобутку різних видів палива, їх переробки та виробництва електроенергії, державна соціально-економічна політика уряду та нормативно-правове забезпечення функціонування та розвитку суб'єктів господарювання ПЕК.

Сучасні трансформаційні процеси в економіці країни, зокрема в промисловості, позначаються на розвитку базових міжгалузевих господарських комплексів України, впливають на одну з найважливіших складових національного господарства та обумовлюють суттєві зміни, а саме на паливно-енергетичний комплекс. Трансформаційні процеси у галузях ПЕК безпосередньо пов'язані зі змінами у його структурі за формами власності та організаційно-правовими формами. Так, в 2000-2003 рр. здійснено перші спроби щодо приватизації об'єктів вугільної промисловості України та укрупнення вугільних підприємств, в результаті чого у 2004 р. створено національну акціонерну компанію «Вугілля України» [24].

Наряду з трансформаційними процесами в економіці країни важливе значення відіграє вектор європейської інтеграції, що реалізується в рамках зовнішньоекономічної політики держави та вимагає перегляду основних принципів побудови як самої системи роботи ПЕК, так і його державного регулювання. Таким чином, основним фактором розвитку ПЕК є його сформований експортно-імпортерний потенціал та рівень економічної інтеграції комплексу у світове господарство, зокрема рівень залежності підприємств ПЕК від імпортованої сировини.

Серед інших зовнішніх факторів, що здійснюють найбільший вплив на розвиток ПЕК країни та її регіонів, В.Я. Голюк виділяє такі [6, с. 6-8]: фактор впливу процесів глобалізації та транснаціоналізації, кон'юнктурні зміни на ринку енергоносіїв та нафтопродуктів, рівень розвитку інфраструктури євразійського ринку енергоносіїв, рівень ділової активності найвпливовіших суб'єктів господарювання євразійського ринку енергоносіїв. Визначальними факторами при ціноутворенні на енергоносії та нафтопродукти є ціна первинних енергоносіїв, витрати на їх транспортування, податкове та митне навантаження, а опосередкованими є обсяги запасів енергоносіїв у країнах-постачальниках, рентабельність їх видобутку, експортні, транспортні і/чи транзитні квоти, рівень інфраструктури та ін.

Окреслені внутрішні фактори та ряд зовнішніх факторів, пов'язаних з інтеграцією у систему міжнародного господарства, обумовлюють виникнення ряду організаційно-правових змін у системі державного регулювання ПЕК України, її нормативно-правового забезпечення.

Система державного регулювання паливно-енергетичного комплексу України та її регіонів охоплює ряд основних блоків, що розкривають взаємовідносини та взаємозв'язки, які виникають між суб'єктною та об'єктною сторонами цих процесів (рис. 1). Державне регулювання сфери паливно-енергетичного освоєння та забезпечення господарств та населення здійснюється на національному рівні в рамках сфери діяльності законодавчої та виконавчої гілок влади.

Регулювання функціонування паливно-енергетичного комплексу, його галузево-функціональних складових та окремих суб'єктів господарювання ПЕК країни здійснюється відповідно до положень ряду *нормативно-законодавчих актів* та прийнятих для їх виконання та роз'яснення підзаконних актів.

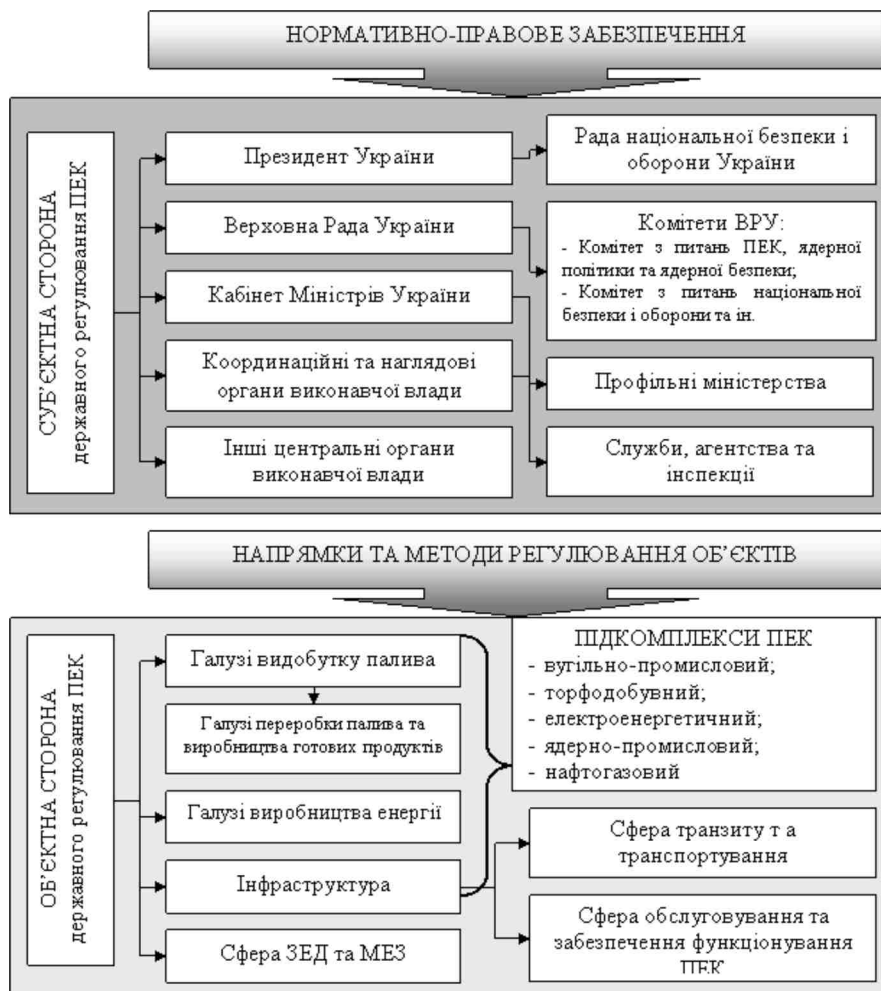

Рис. 1. Сучасна система державного регулювання паливно-енергетичного комплексу країни *

* складено автором з використанням матеріалів [28; 29] та [15].

Так, наприклад, у сфері видобутку різних видів палива та їх переробки основними регулюючими адміністративно-законодавчими актами є Кодекс України «Про надра» [14], Гірничий закон України [5], Закон України «Про нафту і газ» [12], в сфері електроенергетики та ядерної енергетики - Закон України «Про електроенергетику» [11] та Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [10] відповідно.

Відсутність чіткого викладення матеріалу відносно порядку виконання тих чи інших дій суб'єктами ПЕК та відповідними регулюючими державними органами виконавчої влади у основних нормативно-правових актах зумовлює необхідність прийняття підзаконних актів різними органами влади. Так, за даними Л.П. Мірошніченко, тільки у вугільній промисловості ПЕК країни кількість підзаконних актів перевищує 600 од. [18]. Такий підхід до нормативно-правового регулювання функціонування ПЕК створює умови щодо неоднозначного дотримання положень законів України і виконання зазначених завдань.

Ключовими суб'єктами державного управління паливно-енергетичним комплексом в є Президент України, Верховна Рада України (ВРУ), Кабінет Міністрів

України (КабМін), галузеві міністерства і відомства та ряд інших органів, що в рамках своїх повноважень здійснюють регулюючі функції. Верховна Рада України, наряду з Президентом України та Кабінетом Міністрів України, на законодавчому рівні формує сучасне нормативно-правове поле для розвитку всіх галузей паливно-енергетичного комплексу країни з урахуванням регіонально-просторового розташування його продуктивних сил.

Функцію безпосереднього регулювання та контролю за господарською діяльністю суб'єктів ПЕК покладено на профільні міністерства, комітети Верховної Ради України, наглядові та координаційні органи виконавчої влади та інші органи державної влади, що зазнали певних організаційно-правових змін у 2010-2011 рр. Необхідність їхнього здійснення була обумовлена трансформаційними процесами, що відбувалися та відбуваються в економіці країни. Питання формування системи державного регулювання, що за сутнісними характеристиками своєї сфери компетенції та повноважень відповідала би сучасним економіко-правовим реаліям, постоли вкрай гостро.

Проявами трансформації системи державного регулювання є формування нових міністерств, служб, агенцій та інспекцій натомість тих, що функціонували раніше з встановленням видозміненої системи функцій та повноважень. Так, наприклад, основний центральний орган виконавчої влади в сфері паливно-енергетичного забезпечення країни та її регіонів є Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, що було сформовано на базі двох окремих профільних міністерств.

Серед інших новостворених органів центральної виконавчої влади, що були сформовані на базі раніше існуючих слід виділити такі: Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, Державна інспекція ядерного регулювання України. Попри це, основним профільним комітетом Верховної Ради України залишається комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки, що співпрацює з іншими комітетами ВРУ, зокрема з комітетами з питань національної безпеки і оборони, з питань промислової і регуляторної політики і підприємництва, з питань економічної політики, бюджету та інші.

Суб'єктна сторона системи державного регулювання ПЕК України та її регіонів не обмежується тільки вищезазначеними органами. Вказані міністерства та інші центральні органи виконавчої влади у своїй діяльності з регулювання ПЕК України співпрацюють з Міністерством екології та природних ресурсів України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Радою національної безпеки і оборони України при Президенті України, Державною службою геології та надр України, Державною службою гірничого нагляду та промислової безпеки України та ін.

Об'єктна сторона в системі державного регулювання ПЕК України та її регіонів представлена відповідними галузями, що охоплюють сферу видобутку, переробки палива та виробництва готових продуктів та сферу енергетики країни. Галузево-функціональна структура ПЕК охоплює основні галузі спеціалізації регіональних господарських систем, галузі транзиту та транспортування, продуктів суб'єктів господарювання ПЕК, а також їх експорту закордон. Інфраструктура ПЕК охоплює галузі обслуговування, що націлені на забезпечення функціонування елементів територіально-просторової та територіально-галузевої структури ПЕК.

Важливим питанням підвищення ефективного функціонування фер та галузей ПЕК країни та її регіонів є налагодження тісних господарських взаємозв'язків між усіма елементами територіально-галузевої структури ПЕК та розвиток її поступової інтеграції до міжнародних господарських систем. Такий сучасний підхід щодо розвитку ПЕК та системи його державного регулювання вимагає побудови відповідної моделі державного регулювання розвитку ПЕК (рис. 2).

Рис. 2. Модель державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів *

* складено автором з використанням матеріалів [17, с. 37].

Модель державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів охоплює ряд блоків, а саме цільовий блок, базовий блок, блок реалізації, блок моніторингу та контролю.

Цільовий блок спрямований на формування основної мети розвитку ПЕК країни та її регіонів, що вимагає встановлення субцілей та конкретних завдань. Цілі та завдання розвитку лежать в основі формування концепції загальноекономічного розвитку держави [13], а також концепції розвитку ПЕК країни на національному рівні [15] та відповідно прийняття ряду цільових комплексних програм стратегічного характеру.

Базовий блок розкриває можливості реалізації заданих параметрів розвитку, виходячи з сформованої природно-ресурсної, виробничої, науково-технічної та інтелектуальної бази. При цьому фінансове забезпечення відіграє важливу роль.

На даному етапі реалізації поданої моделі при оцінюванні ресурсної бази та можливостей для розвитку ПЕК України та її регіонів необхідно враховувати зовнішні фактори економічного характеру, а саме кон'юнктуру ситуацію, що складається на міжнародних ринках паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР), інтенсивність процесів економічної та нормативно-правової інтеграції в сфері видобутку та переробки ПЕР, енергозабезпечення та енергозбереження.

Блок реалізації або ж дієвості системи державного регулювання розвитку ПЕК передбачає встановлення основних напрямків розвитку з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу та сучасних можливостей та обмежень для розвитку ПЕК країни.

Напрямки розвитку ПЕК представляють собою певні орієнтири в розвитку для ряду сфер і галузей ПЕК, що розробляються з урахування стратегічних векторів здійснення внутрішньоекономічної та зовнішньоекономічної політики держави. Реалізація цих напрямків здійснюється за допомогою встановлених механізмів державного управління та регулювання та методів впливу. В рамках існуючої системи державного регулювання розвитку ПЕК країни встановлено такі методи впливу, як ліцензування, ціноутворення, податкове, тарифне та митно-тарифне регулювання [15, с. 30-32].

Прикінцевим блоком моделі державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів є *блок моніторингу та контролю*. Результати, отримані в процесі моніторингу та контролю за виконанням встановлених завдань розвитку, слугують основою для впровадження відповідних змін та коректив нормативно-правового чи організаційно-функціонального плану в існуючу систему взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання.

Контрольна функція центральних органів виконавчої влади є вкрай важливою навіть у сучасних ринкових умовах розвитку ПЕК та його структурно-галузевих складових, про що свідчить і закордонний досвід, а саме країн Євросоюзу. Мірошниченко Л.П. вважає, що саме державний фінансовий контроль є обов'язковим елементом системи державного регулювання та управління ПЕК країни та націлений на «забезпечення економічної безпеки, збереження та приріст національного

багатства» [18]. Ось чому саме цей блок, на нашу думку, є край важливим, проте не до кінця сформованим та вимагає створення відповідних основ для реалізації заданих функцій в рамках системи державного регулювання ПЕК країни.

Удосконалення сутнісних характеристик виконання функції контролю та моніторингу в системі державного регулювання розвитку ПЕК України вимагає внесення певних змін до діючого нормативно-правового поля країни. Незважаючи на це, контролююча функція досить добре представлена у планах роботи профільного міністерства – Міністерства енергетики та вугільної промисловості України – та передбачена ним щодо здійснення контролю за такими пунктами (в рамках реалізації відповідних заходів та програм розвитку ПЕК) [21, с. 10-35]:

- виконання законодавчих, нормативно-правових, організаційно-розпорядчих та інших актів органів державної влади, розгляд запитів і звернень народних депутатів України, звернень громадян;
- підвищення рівня безпеки функціонування виробничих та інших об'єктів, забезпечення безпечних умов праці, профілактика травматизму і нещасних випадків на підприємствах та об'єктах ПЕК;
- модернізація, реконструкція та будівництво нових потужностей об'єктів ПЕК в регіонах України;
- погашення заборгованості з виплати заробітної плати на підприємствах ПЕК, що належать до сфери управління профільного міністерства;
- виконання організаційних заходів, зокрема облік кореспонденції, здійснення контролю та моніторингу наказів і доручень керівництва профільного міністерства та інші.

Безпосередньо моніторингові та облікові заходи розкриваються в рамках організації роботи апарату Міненерговугілля та доручень його керівництва, а також при здійсненні внутрішніх контрольних заходів, а саме контролю [21, с. 42-44]:

- фінансово-господарської діяльності господарських суб'єктів ПЕК, які належать до сфери управління профільного міністерства;
- економічного використання фінансових ресурсів: за цільовим та ефективним використанням державних коштів енергогенеруючими компаніями та підпорядкованими підприємствами під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- за станом охорони праці, виконанням заходів з пожежної безпеки, цивільного захисту та техногенної безпеки на підприємствах ПЕК, підпорядкованих Міненерговугілля;
- забезпечення підпорядкованих підприємств, установ і організацій за станом охорони державної таємниці та станом мобілізаційної підготовки;
- збереження державного майна, наявності та стану матеріального резерву, економічного використання матеріальних ресурсів;
- щодо дотримання положень чинного законодавства суб'єктами господарювання, які належать до сфери управління Міненерговугілля;
- здійснення антикорупційних заходів у центральному апараті міністерства, державних підприємствах, установах, організаціях, об'єднаннях, які належать до сфери управління Міненерговугілля, та у господарських товариств, щодо яких міністерство здійснює управління корпоративними правами держави.

Функцію моніторингу та контролю необхідно розширити за рахунок виконання ряду оперативних дій. Планом роботи профільного міністерства України передбачено здійснення аналізу показників розвитку ПЕК та його стратегічних суб'єктів діяльності, формування інформаційно-аналітичних матеріалів, доповідей та записок. Моніторинг та опосередкований публічний контроль дій державних службовців профільного міністерства здійснюється через їхню взаємодію із засобами масової інформації та інформаційне наповнення офіційного веб-порталу Міненерговугілля, що є неповним та досить обмеженим, з точки зору надання статистичних даних для аналізу.

На нашу думку, необхідно розширити виконання функції моніторингу та контролю шляхом встановлення, по-перше, порядку оперативного внесення коректив та змін у регулюючі нормативно-правові акти та заходи профільного міністерства, координаційних та наглядових служб, агентств й інспекцій, по-друге, механізму визначення економічної та соціально-економічної ефективності реалізації програм розвитку ПЕК та його галузей, окремих підприємств.

Розрахунок економічної ефективності реалізації програм розвитку ПЕК країни та її регіонів, окремих під комплексів та галузей дозволить встановити оптимальну величину видатків (за різними джерелами фінансування) та термінів їх освоєння, пов'язаних з виконанням визначених цими документами завдань та досягненням цілей на етапах їх впровадження в практику господарської діяльності.

Соціально-економічна ефективність дозволяє встановити не тільки економічні результати, а й результати соціального характеру, пов'язані з енергозабезпеченням населення країни та її регіонів. При цьому підвищення показників енергозабезпечення та відповідно енергозбереження відіграє важливу роль, адже враховуються при розробці прогнозного енергобалансу та прогнозу структури палива, що використовується об'єктами ПЕК.

Таким чином, доповнюючи модель державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів блоком моніторингу та контролю, що передбачає здійснення функцій безпосереднього контролю за якісним виконанням завдань, моніторингу реалізації програм розвитку, коригування та визначення їх ефективності, надаємо їй (цій моделі) характеристик комплексності, системності та послідовності у функціонуванні. Реалізація саме останнього блоку операцій та дій вимагатиме подальшого удосконалення системи державного регулювання розвитку ПЕК України з урахуванням сучасних трансформаційних процесів в економіці країни та її регіонів та впливу факторів внутрішньоекономічного та зовнішньоекономічного характеру.

Висновки.

1. Трансформаційні процеси в економіці країни та її регіонів безпосередньо впливають на розвиток основних міжгалузевих господарських комплексів, зокрема на паливно-енергетичний. Це привело до виникнення змін у структурі за формами власності, організаційно-правовій та галузево-функціональній структурі ПЕК України та її регіонів. Подальший розвиток ПЕК країни обумовлено, перш за все, трансформаційними процесами, що відбуваються у системі його державного регулювання.

2. Економічне підрунтя трансформації системи державного регулювання ПЕК полягає у встановленні ряду факторів впливу внутрішньоекономічного та зовнішньоекономічного характеру та економічних важелів впливу, що потребує здійснення додаткових досліджень. Трансформація існуючої системи державного регулювання ПЕК країни та її регіонів полягає у внесенні змін у її нормативно-правове забезпечення, організаційно-правову та функціональну складову.

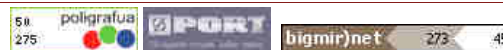
3. Комплексна модель державного регулювання розвитку ПЕК країни та її регіонів враховує сучасні особливості його розвитку. Подана автором модель охоплює чотири основні блоки: цільовий, базовий, блок реалізації, а також блок моніторингу та контролю, що передбачає визначення економічної та соціально-економічної ефективності реалізації намічених цілей та завдань, програм розвитку та моделі загалом.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський І.Д. Кризові явища в мінерально-сировинному комплексі України: причини виникнення та небезпека подальшого розвитку / І.Д. Андрієвський // Стратегічні пріоритети. – 2010. - №4(17). – С. 68-75.
2. Безега Т.М. Інституційні та галузеві проблеми економіки України 1991-2007 рр. (на прикладі приватизації та енергетики) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Т.М. Безега. – Ужгород, 2008. – 20 с.
3. Галюк І.Б. Державне регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу як складової конкурентної політики держави [Електронний ресурс] / І.Б. Галюк, О.Ю. Мацькевич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – (Серія : Менеджмент). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2009_657/70.pdf
4. Гізатулліна О.М. Організаційно-економічний механізм державного управління паливно-енергетичним комплексом України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка і управління національним господарством» / О.М. Гізатулліна. – Харків, 2009. – 20 с.
5. Гірничий закон України : за станом на 01 січ. 2012 р. №1127-14 / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 1999. - № 50. – Ст. 433.
6. Голук В.Я. Вплив зовнішніх факторів на паливно-енергетичний комплекс України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.05.01 «Світлове господарство і міжнародні економічні відносини» / В.Я. Голук. – Київ, 2005. – 18 с.
7. Дейнека О.Г. Управління паливно-енергетичним комплексом України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / О.Г. Дейнека. – Харків, 2005. – 40 с.
8. Еддауді Файсал. Державне регулювання паливно-енергетичного комплексу в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка і управління національним господарством» / Еддауді Файсал. – Харків, 2008. – 18 с.
9. Ермилов С. Энергетическая стратегия Украины до 2030 г.: проблемные вопросы содержания и реализации [Электронный ресурс] / Сергей Ермилов // Зеркало недели. – 2006. – № 20. – Режим доступа: http://zn.ua/ECONOMICS/energeticheskaya_strategiya_ukrainy_na_period_do_2030_goda_problemnnye_voprosy_soderzhaniya_i_realiza-46810.html
10. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» : за станом на 13 січ. 2012 р. № 39/95-вр / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 1995. - № 12. – Ст. 81.
11. Закон України «Про електроенергетику» : за станом на 19 січ. 2012 р. № 575/97-вр / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 1998. - № 1. – Ст. 1.

12. Закон України «Про нафту і газ» : за станом на 01 січ. 2011 р. № 2665-III / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 2001. - № 50. – Ст. 262.
13. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма реформ на 2010-2014 рр. [Електронний ресурс] / Комітет з економічних реформ при Президентіві України. – К. – 87 с. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
14. Кодекс України «Про надра» : за станом на 17 лист. 2011 р. № 132-94-вр / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 1994. - № 36. – Ст. 341.
15. Концепція державної енергетичної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс] // Національна безпека і оборона. – 2001. - № 2. – С. 2-63. - Режим доступу до журналу: http://www.uceps.org/ukr/files/category_journal/NSD14_ukr.pdf
16. Коробко Б. Енергетика та сталий розвиток : інформаційний посіб. для українських ЗМІ / Б. Коробко. – Київ : ВЕГО «Мама-86», 2006. – 40 с.
17. Кузьмин В.М. Формування моделі управління адміністративно-територіальними одиницями на основі аксіологічного підходу / В.М. Кузьмин // Регіональна економіка. – 2009. - № 1. – С. 36-42.
18. Мірошніченко Л.П. Формування державного контролю у сфері енергетичних ресурсів : творча робота [Електронний ресурс] / Л.П. Мірошніченко. – Режим доступу: <http://kds.org.ua/blog/formuvannya-derzhavnogo-kontrolyu-u-sferi-energetichnih-resursiv>
19. Новицький А.М. Організаційно-правові засади державного управління у паливно-енергетичному комплексі України : автореф. на здобуття канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А.М. Новицький. – Ірпінь, 2005. – 20 с.
20. Онипко А. Возможные составляющие энергонезависимости Украины [Электронный ресурс] / А. Онипко, Б. Коробко // Зеркало недели. – 2006. - № 4. – Режим доступу: http://zn.ua/ECONOMICS/vozmozhnye_sostavlyayushchie_energonezavisimosti_ukrainy-45822.html
21. План роботи Мінпаливенерго на 2011 р. [Електронний ресурс] / А.І. Велітченко; Управління інформаційно-аналітичного забезпечення Мінпаливенерго України – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/index>
22. Ставицька О.В. Регулятивна роль державного управління в контексті розвитку енергетичної політики України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управл. / О.В. Ставицька. – Одеса, 2005. – 20 с.
23. Тищук Т. А. Економіка України у 2011 році: прогноз динаміки, виклики та ризики / Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.
24. Турченко Д. Проблеми й передумови відродження паливно-енергетичного комплексу [Електронний ресурс] / Дмитро Турченко. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=18744&print=Y
25. Чукаєва І.К. Паливний комплекс України: сучасний стан та перспективи розвитку : автореф. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.07.01 «Економіка промисловості» / І.К. Чукаєва. – Київ, 2006. – 35 с.
26. Шевцов А.І. Енергетична незалежність. Шляхи та ціна забезпечення : аналітична записка [Електронний ресурс] / А.І. Шевцов, М.Г. Земляний. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/54.htm>
27. Яценко Ю.П. Трансформація господарського механізму до ринкового типу (на прикладі ПЕК України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.07.01 «Економіка промисловості» / Ю.П. Яценко. – Донецьк, 2003. – 30 с.
28. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: www.kmu.gov.ua.
29. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [www. http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index](http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index)

Стаття надійшла до редакції 15.12.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"